

Т. М. Меленчук

студ. II курсу економіко-правового факультету ОНУ імені І.І.Мечникова

спеціальність «Право»

Науковий керівник: к.ю.н., доц. О. М. Садовська

ОСОБЛИВОСТІ ВИБОРІВ ПРЕЗИДЕНТА В США

Дана тема є актуальною, оскільки зараз можна спостерігати поступову зміну влади в США та більше запеклу боротьбу за почесне звання голови держави. Вибори президента привертають тут пильну увагу. Це пов'язано з тим, що ця країна займає провідне місце у світовій системі міжнародних відносин. Крім того, президент є вищою посадовою особою, а також главою виконавчої влади, а процедура його обрання суттєво відрізняється від загальної світової практики.

Цікаво чим все це закінчиться, і чи залишиться їхня конституція такою ж непохитною та зразковою для всього світу?

Президентські вибори регулюються нормами ст. 2 «Президентські вибори і вакансії» розділу 1 «Президент» Конституції США [1].

Виборча кампанія в США починається з «праймеріз» (primaries) – це первинні, або попередні вибори. Найчастіше інститут «праймеріз» асоціюють з президентськими виборами, проте на практиці «праймеріз» широко використовуються в більшості американських штатів в якості свого роду відбіркового сита, через яке повинні пройти особи, які претендують на офіційне висунення кандидатами від партій на виборах не тільки на пост президента країни, але і на інші виборні посади – губернаторів, сенаторів, конгресменів. Метою цього попереднього «відбіркового туру» є виявлення найбільш конкурентоспроможного, що користується підтримкою більшості виборців однопартійців претендента на відповідну посаду.

Як інститут первинних президентських виборів «праймеріз» являють собою сукупність різних первинних партійних виборних заходів – як власне «праймеріз» (прямі таємні вибори, що проводяться на рівні штату), так і різних партійних зборів – так званих «кокусів» [2, с. 30].

У сучасному розумінні «кокус» – це специфічна форма зібрання прихильників політичної партії. В одинадцяти американських штатах замість «праймеріз» проводяться саме кокуси. Слід, однак, зауважити, що кокуси не є такою ж одноразовою подією, як «праймеріз», які проводяться раз на 4 роки, і не пов'язані лише з визначенням кандидата на президентських виборах. Призначення і застосування кокусів більш широке, фактично це зібрання

політиків, на якому обговорюють висунення кандидатів на ту чи іншу посаду або навіть зібрання однодумців з тих чи інших політичних чи расових питань [3, с. 120].

За результатами «праймеріз» і «кокусів» від штатів направляються делегати на партійні з'їзди, де остаточно визначаються єдині партійні кандидати в президенти.

Вперше «праймеріз» в США були проведені в 1842 р., а в 1903 р. був прийнятий перший закон про обов'язкове проведення «праймеріз» (штат Вісконсін) [3, с. 119].

03.02.2020 в американському штаті Айова пройшли перші кокуси Демократичної партії. У кокусах взяли участь сім претендентів на участь в президентських перегонках, включаючи екс-віце-президента Джо Байдена, сенаторів Елізабет Уоррен і Берні Сандерса, яких вважають фаворитами при висуненні єдиного кандидата від Демократичної партії. За традицією кокуси в Айові відкривають події політичного календаря в ході боротьби за крісло в Білому домі [4].

Президента США не обирають безпосередньо американські громадяни, а так звана колегія виборців – це 538 представників від 50 штатів і столиці Вашингтона. Результати їх підрахунку затверджуються на спільній сесії Конгресу. На випадок, якщо голоси колегії виборців розділяться порівну між кандидатами у президенти, то переможця визначатимуть законодавці Палати представників. Але якщо їм не вдасться погодити кандидатуру, то долю виборів вирішуватимуть у Сенаті. На перший погляд ця система може здатися складною і заплутаною. Однак, на думку її розробників, суть системи у тому, щоб гарантувати усім штатам рівне представництво і запобігти приходу до влади диктатора [5].

Вибори президента США проходять у чітко визначений термін: перший вівторок листопада, крім 1 листопада, а вступ на посаду відбувається – 20 січня наступного року.

Понад 150 років тому Конгрес обрав днем виборів перший вівторок листопада з двох причин. По-перше, США були країною фермерів, і на початку листопада врожай вже був зібраний. Вівторок обрали через те, що у неділю відбуваються релігійні служби, а понеділок відвели на те, щоб люди могли дістатися до місця проведення виборів [5].

Президентом США може бути обраний громадянин цієї країни за народженням, який досягнув 35 років, володіє виборчим правом і прожив у країні не менше 14 років.

Явка на виборах американського президента, хоч і зазвичай вища порівняно з місцевими виборами у США, доволі низька на тлі інших країн із розвиненою демократією і в середньому коливається у межах 50–60% [6].

Одна й та ж особа не може бути президентом США більше двох термінів. Ця норма встановлена XXII поправкою до конституції в 1951 р. після того, як Ф. Рузвельт став президентом США четвертий раз і помер на своєму посту. До 1951 р. жоден (окрім Ф. Рузвельта) президент не зумів домогтися свого обрання більше, ніж на два терміни [7].

Згідно з розділом 1 ст. 2, виконавча влада надається президенту США, який займає свою посаду протягом 4-річного строку і разом з віце-президентом, що обирається на той же термін [1].

Кожен штат призначає в такому порядку, який встановить його легіслатура виборщиків, число яких повинно дорівнювати загальному числу сенаторів і представників у Конгресі [3, с. 119].

Переможцем виборів президента США не обов'язково стане кандидат, який набере найбільшу кількість голосів загалом по країні. Кожен штат має різну кількість представників у колегії виборців, яка є пропорційною до кількості населення цього штату. У разі перемоги кандидат забирає усі голоси цього штату. Лише два штати – Небраска і Мейн є винятком з цього правила. Вони розподіляють голоси членів своїх виборців відповідно до результатів всенародного голосування. Для того, щоб стати президентом треба набрати 270 голосів [5].

Таким чином, процедура обрання президента США має низку унікальних особливостей. Значною мірою це зумовлено тим, що політична система країни формувалась в кінці XVIII – середині XIX ст. й накопиченого досвіду функціонування демократичних республік із федеративним типом устрою було дуже мало. Водночас «жорсткий» характер конституції США заважає її реформувати й вносити радикальні зміни. Незважаючи на те, що обрання глави держави здійснюється опосередковано через колегію виборців, процедура не обмежує демократію, так як загальна маса виборців відіграє ключову роль при визначенні кандидатів на пост президента країни. Крім того, ця система загалом позитивно сприймається невеликими за кількістю населення штатами, так як дає змогу зберегти роль у політичному процесі й змушує систематично звертати увагу кандидатів на пост президента на проблеми розвитку окремих штатів.

Список використаної літератури

1. Конституція США 1787 р. URL: <https://www.archives.gov/founding-docs/constitution-transcript> (дата звернення: 07.03.2020).
2. Шишкина Н. Е. «Праймериз» как предстия избирательного процесса. *Сибирский юридический вестник*. № 2. 2008. С. 30–33.
3. Георгізова І. Л. Виборча система в США: переваги та недоліки. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія : ПРАВО. 2013. Вип. 21. Ч. II. Том 1. С. 118–121.
4. Выборы в США 2020. В штате Айова прошли первые кокусы Демократической партии. URL: <https://gordonua.com/news/worldnews/vybory-v-ssha-2020-v-shtate-ayova-proshli-pervye-kokusy-demokraticheskoy-partii-1485472.html> (дата звернення: 09.03.2020).
5. Про складність механізму виборчої системи США. URL: <https://ukrainian.voanews.com/a/a-49-2008-11-04-voa3-86909977/222972.html> (дата звернення: 07.03.2020).
6. Сорока А. Небазарний вівторок: що треба знати про вибори у США? URL: https://www.bbc.com/ukrainian/politics/2016/11/161102_us_elections_explainer_sa (дата звернення: 07.03.2020).
7. Моренчук А. А. Особливості президентських виборів у США. URL: <http://esnuir.eenu.edu.ua/bitstream/123456789/11303/1/Моренчук%20А.А..pdf> (дата звернення: 07.03.2020).